

SİKKELERLE TARİH YAZAN ADAM: CÜNEYT ÖLÇER

NAZAN ÖLÇER

Bazı insanların koleksiyoncu olarak doğduğuna inanmak gerekir. Herkesin bildiği, gördüğü, söyle bir baktığı, çoğu kez de omuz silkip geçtiği eşyaların, onlar için apayrı bir anlam taşıması, onların elinde birden derinliği olan bir kimliğe bürünmesi ve bir hikâye anlatmasını yoksa nasıl açıklamalı ki?

Şüphesiz Cüneyt Ölçer de, bu "koleksiyoncu" ruhu ile doğan kişilerdendi. Daha küçük yaşlarından başlayan değişik nesnelere biriktirmek, sıraya sokup sınıflamak, eksik olanların peşinde koşup, bulunca mutlu olmak, gelecekteki ciddi arayışların habercisiydi sanki.

Cüneyt Ölçer 1 Mart 1925'te İstanbul'da Yeldeğirmeni'nde doğdu. Ailesinin baba tarafı Osmanlı yüksek bürokrasisini ve o dönemin aydın kesimini temsil etmekteydi.

Büyükbabası Üsküdarlı mühendis Şefik Bey, eski bir İstanbul ailesinin mensubu ve o zaman Mühendis Mektebi adını taşıyan Teknik Üniversite'nin beşinci mezunu idi. Aynı zamanda İttihat ve Terakki Partisi'nde de önemli bir görev üstlenmişti. Uzun yıllar değişik şehirlerde Nafia Müdürlüğü ve Nafia Başmüfettişliği yapacak, görevli olduğu Bursa'da, dönemin şartlarına göre son derece aydın sayılabilecek, Kızılay Cemiyeti'nde bizzat çalışacak kadar sosyal konularla ilgili, tahsilli bir hanımla, bir Matbaa Müdürü'nün kızı ile evlenecekti.

Bu evlilikten doğan iki erkek çocuğun ilki ve Cüneyt Ölçer'in babası olan Mehmed Burhaneddin Bey, Robert Kolej'de okudu, yüksek öğrenim için önce Almanya'nın Frankfurt kentine, tahsilin devamı için de Fransa'nın Nancy kentine gönderildi. Birinci Dünya Savaşı bu öğrenimi yarıda bıraktıysa da, Mehmed Burhaneddin Bey, Avrupa dillerine hakim, iyi yetişmiş, ayrıca



Cüneyt Ölçer'in portresi.

Desen: Ömer Uluç.

zarif bir şahsiyet olarak gerek devletin üst kademelerinde, gerek özel sektörde aranan, arandığı ölçüde de görev yeri sık değişen bir kişi oldu. "93 Harbi" olarak bilinen 1878 savaşının hemen öncesi, Plevne'deki geniş topraklarını terk ederek Bursa'ya yerleşen ve büyük çiftlik sahibi bir aileden gelen anne ve çocuklar da bu değişken görev yerlerinde yaşamak üzere durmadan taşınacaklar ve Cüneyt Ölçer'e de okul değiştirmek düşecekti. Moda 8. İlkokul ile başlayan bu okullar listesinde pek çok ilkokul, Ankara Maarif Cemiyeti Okulu (bugünkü Maarif Koleji), İstanbul Galatasaray Lisesi ve mezun olduğu Ankara Atatürk Lisesi vardır. Bütün bu huzursuz taşınmalar, durmadan değişen ev, çevre ve şehirler

arasında tek değişmeyen, yazları sığınılan Bursa'daki baba evi, eski Bursalıların hâlâ hatırladığı büyükbaba Şefik Bey'in bahçe içindeki büyük köşkü idi.

Cüneyt Ölçer'in hiç şüphesiz yapısından gelen dikkati, gözlemci, takipçi ve her şeyi en kısa zamanda kavrayan zekâsı onu daha küçük yaşlarda adeta koleksiyoncu olmaya hazırlamıştı. İlkokul çağında çikolatalardan çıkan kâğıtları topladığını ve zor bulunan türlerinin çıkmak ihtimali bulunduğu uzak semtlerdeki dükkânlara evden habersiz yürüyerek gidip geldiğini pek çok kez nakletmiştir.

Aynı yıllarda gelişen bir başka merakı da pullar oldu. Yerli ve yabancı pul serilerini toplamakta, yeni pul alacak parayı tasarruf etmek için okul harçlığından en küçük bir harcama yapmamakta, okula bile otobüse binmeyip yürüyerek gitmektedir.

Cüneyt Ölçer, uçsuz bucaksız koskoca evreni, önce topladığı pulların renkli dünyasında tanımış olmalı. Onlarla uzak ülkeleri gezdi, başkentleri ezberledi, millî bayramlarını özel hatıra pullarından, durmadan değişen liderlerini de pullardaki portrelerinden öğrendi. Sahip olduğu yelkenli gemili, üçgen şekilli resmedilmiş İspanyol pulları ile gururlanırken, bir arkadaşında gördüğü siyah bir yelkeni olan yeşil renkli Papua pulu aylarca rüyasına girdi. Onlar sayesinde gençlik yılları boyunca yaşadığı İstanbul, Bursa ve Ankara şehirlerinin çok uzaklarındaki yerleri tanıdı, sevdi.

Herkesin yaşamında, heveslerin yön aldığı ve önemli bir değişimin habercisi olduğu henüz sezilmemiş anlar ve kişiler vardır. Cüneyt Ölçer'in çocukluğunda da bu görevi üstlenmiş bir kişi görüyoruz. Ailenin inişli çıkışlı malî durumunun

Hawaiili Bir Çiçek "Plumeria"

100 Yıldır Mersin'de

SEMİHİ VURAL

VATANI Hawaii olduğu söylenen PLUMERIA ağacı ve çiçeği pek bilinmez bizde. Ama hepimiz görmüştüzdür, filmlerde, broşürlerde veya Gauçun'in Hawai'li kızlar tablolarında. Yabancı gelmez gözümüze. İlkokulda bile görüp tanıdığımız ilk çiçek resimlerinden biri odur. Basit ve beş yapraklı, çok güzel kokar, ful'ü amımsatır kokusu. Güney sahillerimizi gezenler bitkiyi dış yapısından kauçuğa benzetirler. Kauçukla yeni dünya (malta eriği) arası bir ağaçtır görünürde. Zaman zaman balkonlarda fiçilerde izlenir, bir sokak satıcısının arabası yanını süsler tenekte kutuda. Bakarsınız bir bankanın bahçesinde ağaç olmuştur.

Amerikan iç savaşı sırasında pamuk tarlalarının yakılıp yok edilmesi barut sıkıntısına yol açar. Barutun hammaddesi pamuktur. Bu nedenle insanları belli iklim kuşağında yeni pamuk ekim alanları aramaya yönelirler.

Amerika'dan yola çıkan gezgin ve araştırmacıları yeni bölgeleri dolaşırlar. İşte ÇUKUROVA böyle keşfedilir.

Gemilerin uğrak yerlerinde, limanlarda ihtiyaç giderilir, erzak ve su alınır. Bu arada çeşitli bölgelerden hayvan ve bitkiler de alınır. Gerek ihtiyaçtan, gerek tutku ve sevgidendir, bu. Ya da anıdır oranın. İşte bu gelenek hâlâ sürüyor. Tahiti'li kızların turist ve ziyaretçilerin boyunlarına taktığı çiçekler de, işte bu "PLUMERIA". Kimbilir, kaç kişi ne zorlu yolculuklarla taşımıştır bu çiçeği Anamur'a, Alanya'ya ya da Mersin'e.

Betonlaşan kentlerde yeşil alanlar ortadan kaldırılırken pek çok bitki ve hayvan türü de yok oluyor bu arada. Savaşın Cengiz Bektaş'ın dediği gibi kedi bile kalmadı kentlerde. Peki bu kayboluşa seyirci mi kalalım? "Bir çiçekle yaz olmaz" misali. Zaten ilgi odağı sınırlı insanımız böyle bir konuyla ilgilenir mi? Kimlerle, hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmalıyız?

Kuşlar, kaplumbağalar, saz horozu, kardelen için fırtınalar koparabiliyor, Kelaynaklar kurtarılabilir veya korunabiliyor.

Neden olmasın?
Merhaba PLUMERIA!
Merhaba yeşil sever, ağaç sever çiçek sever halkım.



Frangipani-Plumeria

Dogbane ailesinden (Apocynaceae) Tropik Amerika'ya özgü yaklaşık 40 değişik bodur ağaççık ve odunsu bitki-



ye verilen genel isimdir. Bunlardan yedi türü çiçekli olup Plumeria grubunu oluşturur. Dört türü ise en yaygın biçimde üretilmektedir.

Plumeria Rubra denen Meksika ve Batı Hint Adaların (Amerika) da yetişen Frangipani'ye, genellikle güzel kokulu rubi çiçeklerinden dolayı "kırmızı yasemin" de denir.

Diğer türleri beyaz, sarı, pembe çiçek açarlar.

Orta Amerika'ya özgü bir bitki olmakla birlikte bütün tropik kuşakta yetişmektedir. Sürekli rüzgârlı ve keskin güneş alan ülkemiz güney sahillerinde, çok seyrek görülür.

İlk kez 100 yıl kadar önce pamuk tarımı için ÇUKUROVA'ya (Mersin'e) gelen Amerikalı misyonerlerin getirdiği sanılmaktadır. Anamur ve Mersin'de büyük saksıda yetişen bitki toprakta uygun koşullarda 8-10 metre yüksekliğe kadar büyür.

Lateks cinsi (kauçuğumsu) bir sütu vardır.

Gövdesi odunumsu, dalları etli, yumuşak ve dekoratiftir.

Yaprakları büyük ve almasıktır. Parlak koyu yeşil yapraklarla ağacın orta kısmını açıkta bırakarak dalların uç kısımlarında kümeler halinde çiçekleri oluşur.

5 çenekli olan bu çiçekler mumlu bir görünüşte olup sap bağlantıları tüplüdür.

8 cm büyüklüğe erişebilirler. Plumeria'nın özsuyu zehirlidir veya böyle olduğu söylenir.

Güzel kokulu sarı beyaz, pembe, kırmızı veya mor çiçekleri yıl boyu açabilir, ama genelde bitkinin yaprak döküğü zamanda bol açarlar.

Bu dört türü en yaygın biçimde üretilmektedir. Baharda tepe çeliği alındığında kolaylıkla kök vermektedir.

Adını, Fransız botanikçisi Charles Plumier'den alan çiçek güzel kokusu nedeniyle de üretilmiş ve parfümeri sanayinde kullanılmıştır.

KAYNAK:

Encyclopedia International
Encyclopedia Americana
Meydan Larousse

Tarih ve Toplum, c.13, 1990 İstanbul

Derneği Mevcuttur

Numismat (Parabilimci) Cüneyt Ölçer (1925-1990)

TÜRKİYE'NİN ilk mühendislerinden Şefik Beyin torunu, ziraatçi ve nafiacı Burhanettin Beyin oğlu olan Cüneyt Ölçer, 1948'de İTÜ'nden Yüksek İnşaat Mühendisi çıktı. Karayolları Genel Müdürlüğü'nde ve başka kamu görevlerinde uzun yıllar çalıştı.

Bir "hobby" olarak para (sikke, daha sonraları kâğıt para da) koleksiyonları yapmaya başladı. Ömrünün sonuna kadar amatörlük heyecanını korumakla birlikte, alanında önemli bir uzman oldu. Beylikler ve Osmanlı sikkeleeri hakkında yayınlara yaptı, ciddi katkılarda bulundu. İngiliz, Amerikan, Macar ve Romen Numismatik Dernekleri üyesi ve 1970'ten beri de Türk Numismatik Derneği Başkanı idi.

12 Eylül öncesinde, bir yıl kadar Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü görevinde bulunan Cüneyt Ölçer, dergimizin çıkışından itibaren yazarmız ve yakın dost-ağabeyimiz oldu.

Cüneyt Bey, bilinçli bir koleksiyoncu olduğu kadar, yaşamın tadını çıkarma konularında da gerçek bir *connais-sevre*'dü.

İk evliliğinden yetişkin bir oğlu ve kızı olan merhum, İbrahim Paşa Sarayı'ndaki Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nin müdürü Dr. Nazan Ölçer'le evliydi. Kendisine rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

Tarih ve Toplum'da çıkan "Paralarla Tarih" yazıları:

- "Y. Bayezid'in Oğullarının Sikkeleri," Sayı 3 (Mart 1984), s.44-47.

- "II. Murad Dönemi Sikkeleri," Sayı 4 (Nisan 1984), s.13-16.

- "II. Mehmed Dönemi Sikkeleri," Sayı 5 (Mayıs 1984), s.13-17.

- "Ufak Değerli Osmanlı Kâğıt Paraları," Sayı 21 (Eylül 1985), s.46-56.

Cüneyt Ölçer'in ayrıca, 1976'da yayımlanmaya başlayan *Türk Numismatik Derneği Bülteni*'nde 40 makalesi; Orhan Şaik Gökyay, Robert Anzeger, İbrahim Artuk armağanlarında ve çeşitli dergilerde yazıları çıkmıştır.

CÜNEYT ÖLÇER'İN KİTAPLARI

1966 : Son altı Osmanlı padişahı zamanında İstanbul'da basılan gümüş paralar.

1967 : Bursa'da tarihi köprüler ve ku-

rumun 1966 yılı çalışma raporu ile bilançosu (Kazım Baykal ile birlikte). Bursa Eski Eserleri Seve-venler Kurumu Yayınları, sayı 13.

1968 : Yıldırım Bayezid'in oğullarına ait akçe ve mangırlar.

1970 : Sultan Mahmud II zamanında darp edilen Osmanlı madeni paraları.

1972 : Sovyet Rusya Müzelerindeki (Moskova ve Leningrad) nadir Osmanlı madeni paraları. Rare Ottoman coins at Soviet Russian Museums (Moskova and Leningrad).

1973 : Cumhuriyet Dönemi Türk kâğıt paraları (2. baskı 1983). İş Bankası Yayınları.

1975 : Nakışlı Osmanlı mangırları.

1977 : Türk Numismatik Derneği Yayınları, özel sayı no.1.

1978 : Sultan Abdülmecid devri Osmanlı madeni paraları.

Ottoman coinage during the reign of Sultan Abdülmecid Han.

1979 : Sultan Abdülaziz Han devri Osmanlı madeni paraları.

1982 : Karaman Oğulları Beyliği madeni paraları.

1984 : Avrupa Müzelerinde nadir Osmanlı madeni paraları.

1985 : Aydın Oğulları Beyliği paraları.

1985 : Darphane Müzesi. Osmanlı madeni paraları katalogu.

1986 : Sultan Murad V ve Sultan Ab-



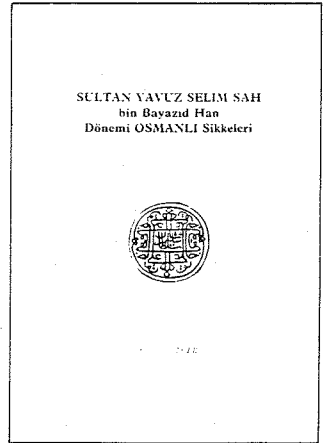
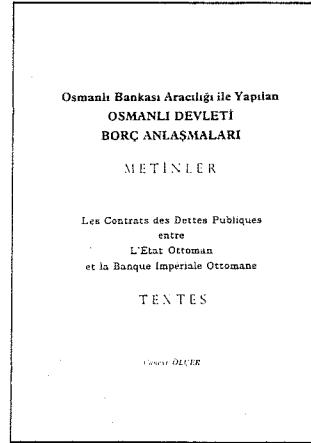
dülhamid II dönemi Osmanlı madeni paraları.

1987 : Sultan Mehmed Reşad ve Sultan Mehmed Vahdettin Dönemi Osmanlı madeni paraları.

1989 : Sultan Yavuz Selim Şah bin Bayezid Han dönemi Osmanlı sikkeleri.

1989 : Osmanlı Bankası aracılığı ile yapılan Osmanlı Devleti borç anlaşmaları-Belgeler. Les Contrats des Dettes Publiques entre l'Etat Ottoman et la Banque Impériale Ottomane-Documents.

1989 : Osmanlı Bankası aracılığı ile yapılan Osmanlı Devleti borç anlaşmaları - Metinler. Les Contrats des Dettes Publiques entre l'Etat Ottoman et la Banque Impériale Ottomane - Textes.



Cüneyt Ölçer'in 1989'da yayımlanan son kitaplarından ikisi.

1983 - Ankara

CUMHURİYET DÖNEMİ

CUMHURİYETİN
60. YILINA ARMAĞAN

TÜRK KÂĞIT PARALARI

CÜNEYT ÖLÇER



1925'te Ankara'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da yaptıktan sonra 1942'de, o zamanki adıyla, Yüksek Mühendis Mektebi'ne girmiş ve 1948 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nden İnşaat Yüksek Mühendisi olarak mezun olmuştur. Mezuniyet sonrasında Karayolları Genel Müdürlüğü'nde görev almış, bu kuruluşta dokuz yıl çalışmıştır. Bu arada mesleğiyle ilgili konularda staj yapmak üzere A.B.D. ye gönderilmiş, yurda dönüşünden sonra Karayolları'ndan ayrılarak dört yıllık bir müteah-

hitlik denemesi geçirmiştir. Üç yıl Bursa Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, iki yıl İller Bankası Plânlama Daire Başkanlığı görevlerinde bulunmuş, 1968'te Türkiye İş Bankası'nda İnşaat Emlak Müdürlüğü İstanbul Müdür Yardımcısı olarak görev almış, bu görevini emekliye ayrıldığı 1976 yılına kadar sürdürmüştür. 1980 yılında da sekiz ay süre ile Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü görevini üstlenmiştir.

Ölçer, 1962 yılından beri Osmanlı İmparatorluğu paraları üzerinde çalışmaktadır. Yurt içindeki çalışmalarına ek olarak Sofya, Bükreş, Belgrad, Prag, Paris, Budapeşte, Kopenhag, Londra, Münih, Berlin, Leningrad ve Moskova müzelerinde de araştırmalar yaparak Osmanlı paralarını incelemiştir. Halen bu paralar üzerindeki çalışmalarını sürdürmektedir.

Cüneyt Ölçer'in yayınlanmış kitapları şunlardır : Son Altı Padişah Zamanında İstanbul'da Basılmış Gümüş Paralar, Yıldırım Bayezid'in Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar, Sultan II. Mahmud Devri Osmanlı Madeni Paraları, Sovyet Rusya Müzeleri (Moskova ve Leningrad) nde Nadir Osmanlı Paraları, Nakışlı Osmanlı Mangırları, Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları, Sultan Abdülaziz Devri Osmanlı Madeni Paraları, Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları ve 50 Yılın Türk Kağıt Paraları.

"50 Yılın Türk Kağıt Paraları" Cumhuriyetimizin 50. Yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları arasında çıkmıştır. Bu kitap, "Cumhuriyet Dönemi Türk Kağıt Paraları" önceki kitabın geliştirilmiş, genişletilmişidir. Dolaşımda, dolaşımdan kaldırılmış tüm Cumhuriyet dönemi Türk kağıt paralarını bütün özellikleriyle içermektedir. Kitap bu içerik ve niteliğiyle büyük bir boşluğu dolduracak, ilgiyle karşılanacaktır.

